

▶ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

▶ Ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի
2019 թ. գործունեության վերաբերյալ

▶ Երևան, 2020

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ.....	2
ՀԱՄԱՌՈՏ ԱՄՓՈՓԱԳԻՐ	3
ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐ.....	4
ԿԱՆԽԱՐԳԵԼԻՉ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ	6
ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ	11
Հավելված 1. Հաշվետվություն տրամադրող անձինք և ներկայացված հաշվետվությունները	17
Հավելված 2. Հաշվետվություն տրամադրող անձանց համար իրականացված ուսուցումները	18
Հավելված 3. Գործընկերների հետ կնքված համաձայնագրերը	19

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

Եվրասիական խումբ	Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի հարցերով եվրասիական տարածաշրջանի երկրների խումբ
ՁՈՁ ՏՖ	Չանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորում
Էզմոնտ խումբ	Ֆինանսական հետախուզության մարմինների Էզմոնտ խումբ
ԿԳՀ	Կասկածելի գործարքի կամ գործարար հարաբերության վերաբերյալ հաշվետվություն
ՄԱԿ ԱԽ	Միացյալ ազգերի կազմակերպության անվտանգության խորհուրդ
ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախումբ	Եվրոպայի խորհրդի փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի միջոցառումների գնահատման փորձագետների ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախումբ
Միջգերատեսչական հանձնաժողով	«ՀՀ փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորման դեմ տարվող պայքարի հարցերով» միջգերատեսչական հանձնաժողով
ՊՏԵԳ	Պարտադիր տեղեկացման ենթակա գործարք
ՓԼ/ԱՖ	Փողերի լվացում և ահաբեկչության ֆինանսավորում
ՔԱՈՒԱ	Քաղաքական ազդեցություն ունեցող անձ
Օրենք	«Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» ՀՀ օրենք
ՖԴԿ	ՀՀ կենտրոնական բանկի ֆինանսական դիտարկումների կենտրոն
ՖՀՄ	Ֆինանսական հետախուզության մարմին

ՀԱՄԱՌՈՏ ԱՄՓՈՓԱԳԻՐ

Սույն հաշվետվությամբ ներկայացվում է 2019 թվականի ընթացքում ՖԴԿ-ի կողմից ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ոլորտում իրականացված աշխատանքների ընդհանուր նկարագիրը: Մասնավորապես, ըստ համապատասխան բաժինների անդրադարձ է կատարվում հետևյալ թեմաներին.

- **Վիճակագրական տվյալներ.** Այս բաժնում ներկայացվում են վիճակագրական տվյալներ հաշվետվություն տրամադրող անձանց կողմից ՖԴԿ-ին տրամադրված պարտադիր տեղեկացման ենթակա և կասկածելի գործարքների ու գործարար հարաբերությունների վերաբերյալ.

- **Կանխարգելիչ միջոցառումներ.** Այս բաժնում ներկայացվում են տեղեկություններ ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի զսպման ուղղությամբ ձեռնարկված կանխարգելիչ միջոցառումների, այդ թվում՝ հաշվետվություն տրամադրող անձանց տրված հանձնարարականների, տեղեկատվական համակարգերի զարգացմանն ուղղված աշխատանքների վերաբերյալ.

- **Համագործակցության շրջանակներ.** Այս բաժնում ներկայացվում են տեղեկություններ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ոլորտի ինչպես ներպետական, այնպես էլ միջազգային գործընկերների հետ համագործակցության ընթացքի և արդյունքների վերաբերյալ:

Հաշվետվության հավելվածներում ներկայացվում են վիճակագրական տվյալներ 2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՖԴԿ-ում հաշվառված հաշվետվություն տրամադրող անձանց և ներկայացված հաշվետվությունների, իրականացված ուսուցումների, ներպետական և միջազգային գործընկերների հետ կնքված փոխըմբռնման համաձայնագրերի վերաբերյալ:

Սույն հաշվետվությունը ներկայացվում է ի կատարումն «Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի 15-րդ կետի:

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐ

ՖԴԿ-ն հաշվետվություն տրամադրող անձանցից ստանում է Օրենքով սահմանված պարտադիր տեղեկացման շեմը գերազանցող կանխիկ և անկանխիկ գործարքների, ինչպես նաև կասկածելի գործարքների կամ գործարար հարաբերությունների վերաբերյալ հաշվետվություններ: Ստորև ներկայացվում են վիճակագրական տվյալներ 2018-2019թթ. կտրվածքով.

ԿԱՆԽԻԿԻ ՀԵՏ ԿԱՊԿԱԾ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

2019թ.

280.049

2018թ.

262.680

Օրենսդրական պահանջ

5 միլիոն ՀՀ դրամը գերազանցող գործարքներ

ԱՆԿԱՆԻԿ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

2019թ.

252.863

2018թ.

225.544

Օրենսդրական պահանջ

20 միլիոն ՀՀ դրամը գերազանցող գործարքներ և 50 միլիոն ՀՀ դրամը գերազանցող անշարժ գույքի առուվաճառքի գործարքներ

ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

2019թ.

264

2018թ.

294

Օրենսդրական պահանջ

Կասկածելի գործարքներ կամ գործարար հարաբերություններ

**ԿԳՀ-ները վերաբերել են
փողերի լվացման և
նախորդող
հանցագործությունների
վերաբերյալ կասկածներին**

2018-2019թթ. ընթացքում ՖԴԿ-ն ստացել է համապատասխանաբար 294 և 264 ԿԳՀ, որոնց գերակշիռ մասը՝ համապատասխանաբար 262-ը և 255-ը ներկայացվել են բանկերի կողմից: Ստացված ԿԳՀ-ները վերաբերել են փողերի լվացմանը և դրան նախորդող հանցագործությունների հետ կապված կասկածներին: Ահաբեկչության ֆինանսավորման հետ կապված կասկածներին վերաբերող ԿԳՀ-ներ չեն ստացվել:

Բանկերի կողմից ներկայացված ԿԳՀ-ներում իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց ներգրավվածության ամփոփ պատկերը հետևյալն է.

	Ֆիզիկական անձիք		Իրավաբանական անձիք	
	ՀՀ քաղաքացի	Օտարերկրյա քաղաքացի	Հայաստանյան գրանցմամբ	Օտարերկրյա գրանցմամբ
2019թ.	134	60	84	64
2018թ.	159	127	117	102

Ներկայացված ԿԳՀ-ների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ, ինչպես և նախորդ երկու տարիներին, ՀՀ քաղաքացի և ՀՀ-ում գրանցված իրավաբանական անձանց ներգրավվածությամբ ԿԳՀ-ները հիմնականում վերաբերում են հարկային պարտավորություններից խուսափելուն, ապօրինի ձեռնարկատիրություն իրականացնելուն միտված գործարքներին:

Նախորդ երկու տարվա համեմատությամբ նմանօրինակ պատկեր է նաև օտարերկրյա քաղաքացիների և օտարերկրյա գրանցմամբ իրավաբանական անձանց պարագայում. օտարերկրյա քաղաքացիների ներգրավվածությամբ ԿԳՀ-ները հիմնականում վերաբերում են խարդախության տարատեսակ սխեմաներին (այդ թվում՝ քարտային տվյալների ապօրինի օգտագործմամբ, զանգվածային մարքեթինգի մոդելով խարդախության սխեմաներ և այլն), իսկ օտարերկրյա գրանցմամբ իրավաբանական անձանց մասնակցությամբ ԿԳՀ-ները՝ ՀՀ բանկային համակարգի միջոցով ֆինանսական միջոցների տարանցիկ փոխանցումներին:

ԿԱՆԽԱՐԳԵԼԻՉ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ոլորտում առկա և հնարավոր ռիսկերի զսպման ուղղությամբ ձեռնարկվող կանխարգելիչ միջոցառումներն առանցքային նշանակություն ունեն ֓Լ/ԱՖ պոտենցիալ դրսևորումները վաղ փուլերում բացահայտելու ու խափանելու գործում: Ինչպես ՖԴԿ-ն, այնպես էլ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի մյուս մասնակիցները՝ հաշվետվություն տրամադրող անձինք և վերահսկող մարմինները, ռիսկերի կանխարգելիչ միջոցառումների ձեռնարկման գործընթացում ունեն իրենց ուրույն դերը:

Սույն բաժնում ներկայացվում են տեղեկություններ հաշվետու ժամանակահատվածում իրականացված կանխարգելիչ միջոցառումների վերաբերյալ: Մասնավորապես, ըստ համապատասխան բաժինների, անդրադարձ է կատարվում հետևյալ թեմաներին.

- **Օրենսդրության զարգացում.** մշակվել են օրենքների և ենթաօրենսդրական ակտերի նախագծեր՝ ուղղված հաշվետվությունների ներկայացման ոլորտում ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառությանը, ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի զսպման նպատակով արդյունավետ կանխարգելիչ միջոցառումների ներդրմանը, զգալի մասնակցություն է ցուցաբերվել առանց մեղադրական դատավճռի հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքի բռնագանձման ինստիտուտի ներդրումը նախատեսող օրինագծի մշակման աշխատանքներում.

- **Հաշվետվություն տրամադրող անձանց ուղղորդում.** հաշվետվություն տրամադրող անձանց տրվել են ՖԴԿ-ի կողմից բացահայտված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի զսպման ուղղված կանխարգելիչ միջոցառումների իրականացման հանձնարարականներ, այդ թվում՝ գործարքների մերժման կամ գործարար հարաբերությունների դադարեցման մասով.

- **Տեղեկատվական համակարգերի զարգացում.** իրականացվել են աշխատանքներ՝ ուղղված հաշվետվություն տրամադրող անձանց կողմից ՓԼ/ԱՖ արդյունավետ կանխարգելման նոր համակարգերի, մասնավորապես՝ հաշվետվությունների ներկայացման նոր համակարգի ներդրմանը.

- **Կարողությունների զարգացում.** իրականացվել են հաշվետվություն տրամադրող անձանց, ոչ առևտրային կազմակերպությունների, իրավապահ և վերահսկող մարմինների աշխատակիցների՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ոլորտում կարողությունների զարգացմանն ուղղված ուսուցողական միջոցառումներ (որոնց վերաբերյալ ամփոփ տեղեկությունները ներկայացված են «Ներպետական և միջազգային համագործակցություն» գլխում և Հավելված 2-ում):

Օրենսդրության զարգացում

Հաշվետու ժամանակահատվածում շարունակվել են ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրության զարգացման աշխատանքները: Մասնավորապես, հաշվետվությունների տրամադրման առցանց համակարգի ներդրման նպատակով մշակվել և շահագրգիռ կողմերի կարծիքին է ներկայացվել բանկերի կողմից պարտադիր տեղեկացման ենթակա գործարքի կամ կասկածելի գործարքի կամ գործարար հարաբերության վերաբերյալ հաշվետվությունների տրամադրման կարգի նախագիծը: Նախագծով սահմանվել է հաշվետվությունների տրամադրման նոր ձևաչափ, հստակեցվել են գործարքների վերաբերյալ տեղեկացման ենթակա տվյալները, փոխվել են հաշվետվությունների տրամադրման ժամկետները, ինչպես նաև նախատեսվել են պրակտիկայում բանկերի և ՖԴԿ-ի կողմից վերհանված մի շարք հարցերի հետ կապված կարգավորումներ: Բանկերի կողմից հաշվետվությունների տրամադրման առցանց համակարգը նախատեսվում է գործարկել 2020 թվականի երկրորդ եռամսյակում:

ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 15.03.2019թ. թիվ 33-Ն որոշմամբ հաստատվել է որոշում, որով նախատեսվում է հաճախորդի պատշաճ ուսումնասիրությունը վճարային քարտերի միջոցով իրականացնելիս ՀՀ տարածքում գործող առևտրային բանկերի կողմից թողարկված վճարային քարտերը հիմք ընդունելու պահանջ: Նման կարգավորումը կնպաստի հաճախորդի նույնականացման տեղեկությունների ձեռք բերմանը, պահպանմանը և տրամադրմանը վերաբերող դրույթների ավելի արդյունավետ կիրառությանը:

Միաժամանակ, ՖԱԹՖ-ի հանձնարարականներին համապատասխանության ապահովման նպատակով կատարվել են օրենսդրական փոփոխությունների մշակման աշխատանքներ, որոնք ուղղված են ընդլայնելու քաղաքական ազդեցություն ունեցող անձանց շրջանակը՝ դրանում ներառելով տեղական ՔԱՈՒԱ-ներին և միջազգային կազմակերպությունների բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց: Այդ աշխատանքների շրջանակներում նախատեսվում են նաև իրական շահառուների բացահայտման պահանջների հետ կապված լրացուցիչ կարգավորումներ: Վերը նշված նախագծերի շրջանառումը շահագրգիռ գերատեսչություններին և ընդունումը նախատեսվում է 2020 թվականին:

ՀՀ վարչապետի 01.03.2019թ.-ի որոշմամբ ստեղծվել է աշխատանքային խումբ՝ Միջգերատեսչական հանձնաժողովի կողմից դեռևս 2018 թվականի նոյեմբերի 30-ին հավանության արժանացած «Առանց մեղադրական դատավճռի հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքի բռնագանձման վերաբերյալ» հայեցակարգի իմպլեմենտացման նպատակով: ՀՀ կենտրոնական բանկը՝ որպես աշխատանքային խմբի անդամ, ակտիվորեն ներգրավված է եղել ինչպես միջազգային փորձի ուսումնասիրության, այնպես էլ օրենքի նախագծի մշակման

աշխատանքներում, մասնավորապես՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի վճիռների, ինստիտուտը ներդրած երկրների իրավական ակտերի և դատարանների որոշումների ուսումնասիրության, բանկային գաղտնիքի ձեռքբերման ընթացակարգերի, ինստիտուտի ներդրման մոդելի, հանցագործությունների ցանկի ներկայացման հետ կապված աշխատանքներում:

Հաշվետվություն տրամադրող անձանց ուղղորդում

Հաշվետվություն տրամադրող անձանց 2019 թվականին տրվել է շուրջ երկու տասնյակ հանձնարարական՝ ուղղված գործարքների և գործարար հարաբերությունների ՓԼ/ԱՖ բարձր ռիսկի զսպմանը և կանխարգելիչ միջոցառումների ձեռնարկմանը: Հանձնարարականները հիմնականում վերաբերել են ԱՖ տեսանկյունից բարձր ռիսկային գոտիներից ստացումներին և փոխանցումներին, խարդախության սխեմաներին բնորոշ տարրեր պարունակող դեպքերին, առանձին հաճախորդների հավելյալ ուսումնասիրությանը, ահաբեկչական և ծայրահեղական բնույթի հանցագործությունների կասկածով անձանց վերաբերյալ տեղեկությունների տրամադրմանը:

Բացի այդ, հաշվետվություն տրամադրող անձանց տրամադրվել է հետադարձ արձագանք նրանցից ստացված ազդակների վերլուծության ընթացքի և արդյունքների վերաբերյալ:

**Շուրջ 50 դեպքում մերժվել
կամ դադարեցվել են ՓԼ/ԱՖ
տեսանկյունից բարձր
ռիսկային գործարքները/
գործարար
հարաբերությունները**

Հարկ է նշել, որ հաշվետու ժամանակահատվածում ֆինանսական շուկայի հիմնական մաս կազմող բանկային համակարգի մասնակիցների կողմից շուրջ 5 տասնյակ դեպքերում մերժվել է տարբեր գործարքների իրականացումը, կամ դադարեցվել են հաճախորդների հետ հաստատված գործարար հարաբերությունները:

Միջազգային ահաբեկչական վտանգի ընդլայնմամբ պայմանավորված ԱՖ ռիսկերի կանխարգելման և զսպման նպատակով շարունակվել են ահաբեկչության հնարավոր ֆինանսավորման աղբյուրների, ուղղությունների, սխեմաների, ներգրավված անձանց բացահայտման ուղղությամբ համարժեք և դինամիկ միջոցառումները, այդ թվում՝ միջազգային համագործակցության շրջանակներում: Մասնավորապես, շարունակվել են հաշվետվություն տրամադրող անձանցից ԱՖ տեսանկյունից բարձր ռիսկային համարվող տարածքներ և հակառակ ուղղությամբ իրականացվող ֆինանսական գործառնությունների վերաբերյալ տեղեկությունների հավաքման և վերլուծության, արդյունքների վերաբերյալ ներպետական և օտարերկրյա գործընկերներին իրազեկման աշխատանքները:

Թիրախային ֆինանսական պատժամիջոցների կիրառման նպատակով հաշվետու ժամանակաշրջանում շարունակվել են գործողությունները՝ ուղղված միջազգային կառույցների կողմից կիրառվող սահմանափակումների վերաբերյալ պահանջների կատարմանը և դրանց մասին շահագրգիռ անձանց իրազեկմանը: Այսպես, ՖԴԿ-ի կայքէջում հրապարակվել և հաշվետվություն տրամադրող անձանց իրազեկվել է.

- ՄԱԿ-ի ԱԽ-ի՝ միջոցների սառեցման պահանջ սահմանող բանաձևերով կամ դրանց համաձայն հրապարակված ցանկերում, ներառյալ՝ 1267/1989/2253 բանաձևերով՝ ԻԼԻՊ-ի (ԴԱԵՇ) և Ալ Քաիդայի, 1988՝ Թալիբանի և 1718՝ Հյուսիսային Կորեայի հետ կապված անձանց ցանկերում կատարված թարմացումների վերաբերյալ.
- ՖԱԹՖ-ի՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգում ռազմավարական բացեր ունեցող երկրների, ինչպես նաև այն երկրների վերաբերյալ, որոնք ՖԱԹՖ-ի ՓԼ/ԱՖ չափանիշներին համապատասխանության ընթացիկ դիտանցման շրջանակներում որակվել են որպես ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի ռազմավարական բացեր ունեցող և դրանք վերացնելու նպատակով ՖԱԹՖ-ի հետ համատեղ մշակել են գործողությունների ծրագիր:

Հաշվետվություն տրամադրող անձինք իրազեկվել են նաև առանձին կազմակերպությունների և երկրների կողմից կիրառվող սահմանափակումների վերաբերյալ՝ դրանց առնչվող հնարավոր ֆինանսական պատժամիջոցներից զերծ մնալուն ուղղված քայլեր ձեռնարկելու նպատակով:

Ահաբեկչության ֆինանսավորման ռիսկի զսպմանն ուղղված միջազգային նախաձեռնություններին համապատասխան՝ հաշվետվություն տրամադրող անձանց տրվել են հանձնարարականներ ԱՊՀ շրջանակներում կազմված ահաբեկիչների ցանկերում ներառված անձանց նկատմամբ կանխարգելիչ միջոցառումներ ձեռնարկելու վերաբերյալ:

Հարկ է նշել, որ հաշվետու ժամանակաշրջանում Հայաստանի Հանրապետությունում պահպանվել է ԱՖ ռիսկի շատ ցածր մակարդակը:

Տեղեկատվական համակարգերի զարգացմանն ուղղված աշխատանքներ

ՓԼ/ԱՖ արդյունավետ կանխարգելման տեսանկյունից կարևոր են ինչպես ՖԴԿ-ի, այնպես էլ հաշվետվություն տրամադրող անձանց տեղեկատվական համակարգերի զարգացմանն ուղղությամբ շարունակական ջանքերը:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ի թիվս այլ աշխատանքների ՖԴԿ-ն իրականացրել է վերլուծությունների համար նախատեսված տեղեկատվական նոր համակարգի ներդրման աշխատանքներ: Մասնավորապես, փորձնական շահագործման հանձնելու նպատակով մշակվել են ՖԴԿ-ին տրամադրվող

հաշվետվությունների նոր առցանց համակարգը և ՖԴԿ-ի գործերի կառավարման նոր համակարգը: Նշված երկու համակարգերն աշխատելու են մեկ ամբողջական միջավայրում, որով կապահովվի համակարգերի առանձին մոդուլների սարքինացման և կառավարման գործառույթը:

Նախագծվող համակարգերի ներդրման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է.

- **Հաշվետվությունների ներկայացման գործընթացների պարզեցմամբ.** հաշվետվությունները կներկայացվեն ավտոմատ եղանակով՝ գործարքը կատարելուց հետո մի քանի ժամվա ընթացքում.
- **Հաշվետվությունների կառուցվածքի և բովանդակության վերանայմամբ.** հստակեցվել են գործարքի վերաբերյալ տվյալները, նախատեսվել են հաշվետվությունների տրամադրման նոր, արդի տեխնոլոգիական լուծումներ,
- **Տեղեկատվական անվտանգության բարելավմամբ.** հաշվետվությունները ներկայացվելուց հետո բանկային գաղտնիք պարունակող տվյալները հեռացվում են տվյալների փոխանցման միջավայրից՝ ապահովելով երրորդ անձանց դրանց հասանելի դառնալու անհնարինությունը:

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ

ՆԵՐՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ներպետական համագործակցությունը կարելի է պայմանականորեն բաժանել երկու մասի.

- Միջգերատեսչական հանձնաժողովի շրջանակներում ռազմավարական համագործակցություն՝ ոլորտում իրականացվող քաղաքականության մշակման և համակարգման ուղղությամբ.
- ՖԴԿ-ի, վերահսկող և իրավապահ մարմինների միջև գործառնական համագործակցություն՝ տեղեկությունների փոխանակման, կանխարգելիչ միջոցառումների իրականացման և ՓԼ/ԱՖ հնարավոր դեպքերի բացահայտման ուղղությամբ:

Միջգերատեսչական հանձնաժողով

Հաշվետու ժամանակաշրջանում ՖԴԿ-ի կողմից համակարգվել է «Փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորման 2019-2021թթ. ազգային ռազմավարություն»-ից բխող միջոցառումների կատարումը, որի արդյունքները ենթակա են ներկայացման Միջգերատեսչական հանձնաժողովին:

ՖԴԿ-ն լիարժեքորեն մասնակցել է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի միջազգային պահանջների ներդրմանն ուղղված, այդ թվում բանկային գաղտնիքին իրավապահ մարմինների պատշաճ հասանելիությունը կարգավորող՝ այլ գերատեսչությունների նախաձեռնությամբ օրենսդրական ակտերի մշակման աշխատանքներին:

Միաժամանակ, ՖԴԿ-ի և ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի համատեղ ջանքերով կազմակերպվել է սեմինար ոչ առևտրային կազմակերպությունների ներկայացուցիչների համար:

Իրավապահ մարմինների հետ համագործակցություն

Իրավապահ մարմինների և ՖԴԿ-ի միջև ներպետական համագործակցությունը հիմնականում առնչվում է ՓԼ/ԱՖ վարկածներով տեղեկությունների փոխանակմանը:

Իրականացված վերլուծությունների արդյունքում ՓԼ վարկածով 2018-2019թթ. իրավապահ մարմիններին տրամադրված ծանուցումների, իրավապահ մարմիններից խնդրարկված և իրավապահ մարմինների հարցման հիման վրա տրամադրված տեղեկությունների, ինչպես նաև ՓԼ հանցակազմով հարուցված քրեական գործերի վերաբերյալ վիճակագրությունը ներկայացվում է աղյուսակի տեսքով.

Վիճակագրություն	2018թ.	2019թ.
Իրավապահ մարմիններին ծանուցման տրամադրում	44	51
Իրավապահ մարմիններից տեղեկությունների խնդրարկում	1	3
Իրավապահ մարմինների հարցման հիման վրա տեղեկությունների տրամադրում	92	219
ՓԼ հանցակազմով հարուցված քրեական գործեր	8	8 ¹

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՖԴԿ-ի կողմից կատարված վերլուծությունների արդյունքներով ՓԼ/ԱՖ վարկածների առաջադրմամբ իրավապահ մարմիններին ուղարկված ծանուցումները հիմնականում վերաբերել են հետևյալ իրավիճակներին.

- Զանգվածային մարքեթինգի տարբեր մոդելների կիրառմամբ հանցավոր ճանապարհով ստացված միջոցների օրինականացման սխեմաներ.
- ՀՀ բանկային համակարգի միջոցով այլ երկրներից անհայտ ծագմամբ, հնարավոր է՝ հանցավոր գործունեության արդյունքում ձևավորված ֆինանսական միջոցների տարանցիկ փոխանցումներ.
- Ֆինանսական բուրգին բնորոշ հատկանիշներ պարունակող գործառնություններ.
- Կոռուպցիոն հանցագործությունների հետ հնարավոր առնչություն ունեցող ֆինանսական գործարքներ.
- Հարկային պարտավորություններից խուսափելու, ապօրինի ձեռնարկատիրություն իրականացնելու, տնտեսական գործունեության ծավալները թաքցնելու միտում պարունակող ֆինանսական գործարքներ.
- Միջազգային կազմակերպությունների և ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից հրապարակված տիպաբանություններով նկարագրված սխեմաներին համապատասխանող այլ դեպքեր:

2018-2019թթ. իրավապահ մարմինների կողմից ՖԴԿ-ին ներկայացված հարցումների քանակը շեշտակի աճել է 2015-2017թթ. ժամանակահատվածի համապատասխանաբար, 36, 36 և 58 հարցման համեմատ 2018 թվականին կազմելով 84, իսկ 2019 թվականին՝ 202: Նշված հարցումների հիման վրա ՖԴԿ-ն կատարել է համակողմանի վերլուծություն, որի արդյունքները տրամադրվել են իրավապահ մարմիններին:

Իրավապահ մարմինների հարցումներին պատասխանելու համար ՖԴԿ-ն իր հերթին հարցումներ է ուղարկում ոչ միայն ՀՀ տարածքում գործող ֆինանսական

¹ Նշված գործերից մեկը հարուցված է եղել դեռևս 2018թ.-ին, սակայն ՓԼ հանցակազմով մեղադրանք առաջադրվել է 2019թ.-ին:

հաստատություններին, այլև, անհրաժեշտության դեպքում, օտարերկրյա ՖՀ-ներին:

**ՓԼ հանցակազմով
հարուցվել է 8
քրեական գործ**

Հարկ է նշել, որ իրավապահ մարմինների կողմից ՖԴԿ-ին կատարվող հարցումների քանակի ավելացումը պայմանավորված է հիմնականում կոռուպցիոն բնույթի հանցագործությունների արդյունքում ստացված միջոցների օրինականացման հնարավոր դեպքերի բացահայտումների աճով: 2019 թվականի ընթացքում ՓԼ հանցակազմով հարուցվել է 8 գործ, որոնցից 3-ի համար նախորդող են հանդիսացել կոռուպցիոն բնույթի հանցագործություններ (կաշառք ստանալը, կաշառքի միջնորդությունը), 3-ի համար՝ համակարգչային տեխնիկայի օգտագործմամբ հափշտակությունը, 1-ի համար՝ հարկերից խուսափումը և կեղծ ձեռնարկատիրությունը: ՓԼ գործերից 1-ով նախորդող հանցագործության համար մեղադրանք առաջադրված չէ: 2019 թվականին ՓԼ հանցակազմով հարուցված բոլոր քրեական գործերի շրջանակներում ՖԴԿ-ն ակտիվորեն նպաստել է գործերի ֆինանսական բաղադրիչի քննությանը՝ սեփական նախաձեռնությամբ տրամադրված ծանուցումների կամ իրավապահ մարմիններից ստացված հարցումներին պատասխանների եղանակով: Տեղեկությունների փոխանակմանը զուգահեռ կազմակերպվել են քննարկումներ առանձին քրեական գործերի առնչությամբ:

Ընդհանուր առմամբ, ՖԴԿ-ի ազդակների վերլուծության արդյունքում իրավապահ մարմիններին տրամադրված ծանուցումների և հարուցված քրեական գործերի հիմքում ընկած վարկածները համադրելի են, ինչն իր հերթին ՖԴԿ-ի և իրավապահ մարմինների միջև արդյունավետ համագործակցության կարևոր ցուցիչ է:

**Կազմակերպվել են ՖԴԿ-ի
և իրավապահ մարմինների
համագործակցության
բարելավմանը նվիրված
խորհրդաժողովներ**

2019 թվականին կազմակերպվել են ՓԼ/ԱՖ դեպքերի բացահայտման արդյունավետությունը բարձրացնելուն ուղղված խորհրդաժողովներ: Դրանց ընթացքում քննարկվել են ՖԴԿ-ին ուղղվող հարցումների ձևի և բովանդակության կատարելագործմանը, ինչպես նաև ՖԴԿ-ի կողմից իրավապահ մարմիններին տրամադրվող տեղեկությունների արդյունավետ օգտագործմանն առնչվող հարցեր:

Վերահսկողություն և սպուդումներ

Հաշվետու ժամանակաշրջանում ՖԴԿ-ն շարունակել է հաշվետվություն տրամադրող ֆինանսական և ոչ ֆինանսական հաստատությունների և անձանց վերահսկող մարմինների հետ համագործակցությունը՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասին ՀՀ օրենսդրության պահանջների պատշաճ կատարման ապահովման,

հաշվետվություն տրամադրող անձանց և վերահսկող մարմինների ուսուցման կարիքների բացահայտման նպատակով:

Ստուգումների և վերահսկողական այլ միջոցառումների արդյունքում հաշվետվություն տրամադրող թվով 14 ֆինանսական հաստատության նկատմամբ կիրառվել են պատասխանատվության միջոցներ՝ նախազգուշացումների կամ տուգանքների ձևով:

Ֆինանսական հաստատությունների կողմից օրենսդրության խախտումները հիմնականում վերաբերել են լիազոր մարմինն պարտադիր տեղեկացման ենթակա հաշվետվությունների ոչ պատշաճ տրամադրմանը, ՓԼ/ԱՖ կանխարգելմանն ուղղված ներքին իրավական ակտերի թերություններին և այլն:

Հարկ է նշել նաև, որ ՓԼ/ԱՖ կանխարգելման կարողությունների կատարելագործման և ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ոլորտի զարգացումների վերաբերյալ իրազեկման նպատակով կազմակերպված ուսուցումներին, խորհրդաժողովներին հաշվետվություն տրամադրող անձանց հետ համատեղ մասնակցել են համապատասխան վերահսկող մարմինների ներկայացուցիչները:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՖԴԿ-ն ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի շրջանակներում համագործակցում է ինչպես օտարերկրյա ՖՀՄ-ների հետ, այնպես էլ ոլորտում մասնագիտացած միջազգային կազմակերպությունների հետ՝ տեղեկությունների փոխանակման, տարբեր աշխատանքային ծրագրերի իրականացման նպատակով: Ի դեմ ՖԴԿ-ի՝ Հայաստանը մասնակցում է ՓԼ/ԱՖ ոլորտում միջազգային ստանդարտներ մշակելու, տարբեր երկրների կողմից դրանց ներդրումն ու իրականացումը գնահատելու գործում ներգրավված միջազգային կազմակերպությունների ու կառույցների, այդ թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի, ՖՀՄ-ների Էզմոնտ խմբի, Եվրասիական խմբի, ԱՊՀ ՖՀՄ-ների ղեկավարների խորհրդի աշխատանքներին:

Մանիվալ հանձնախումբ

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՖԴԿ-ն Հայաստանի Հանրապետությունը ներկայացնող պատվիրակության կազմում մասնակցել է ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի աշխատանքներին: 2019 թվականին ՖԴԿ-ի ներկայացուցիչները ներգրավվել են Մալթայի, Ռուսաստանի Դաշնության, Սլովակիայի և Սան Մարինոյի գնահատող խմբերում՝ որպես իրավապահ և ֆինանսական հարցերով գնահատող-փորձագետներ:

ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի 59-րդ լիազումար նիստում ՖԴԿ-ն Միացյալ Թագավորության կախյալ տարածք Ջերսիի հետ հանդես է եկել Հունգարիայի

գնահատման հաշվետվությունը դիտանցող փորձագետների հատուկ խմբի անդամի դերում:

Էզմոնտ խմբ

ՖԴԿ-ն շարունակել է Էզմոնտ խմբի անվտանգ տեղեկատվական ցանցի միջոցով տեղեկություններ փոխանակել օտարերկրյա ՖՀՄ-ների հետ: ՖԴԿ-ի պատվիրակությունը մասնակցել է Էզմոնտ խմբի կոմիտեի և աշխատանքային խմբերի հանդիպումներին, ինչպես նաև Էզմոնտ խմբի անդամ ՖՀՄ-ների ղեկավարների նիստին, որոնց ընթացքում քննարկվել են մի շարք հիմնահարցեր, այդ թվում՝ տեղեկությունների երկկողմ և բազմակողմ փոխանակման դյուրինացումը, համագործակցության նոր հարթակների, ՖՀՄ-ների գործունեության արդյունավետության բարձրացումը: Նշված հանդիպումների ընթացքում ի թիվս այլ հարցերի անդրադարձ է կատարվել միջազգային ֆինանսական կայունության ապահովման գործում ՖՀՄ-ների կարևոր դերին:

ՖԴԿ-ի ներկայացուցիչները ներգրավվել են Էզմոնտ խմբի կողմից իրականացվող մի շարք ծրագրերում, այդ թվում՝ խմբին անդամակցության և համապատասխանության բնութագրիչների վերանայման, խմբի շրջանակներում կիրառվող հիմնական եզրույթների սահմանման և այլ աշխատանքներում:

Եվրասիական խումբ

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՖԴԿ-ի ներկայացուցիչները մասնակցել են Եվրասիական խմբի 31-րդ լիազումար նիստին և աշխատանքային խմբերի հանդիպումներին: Լիազումար նիստի շրջանակներում քննարկվել են Բելառուսի՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի գնահատման հաշվետվությունը, Ղրզղստանի և Տաջիկստանի՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի գնահատման հաշվետվությամբ արձանագրված բացերի առնչությամբ առաջընթացի հաշվետվությունները, ինչպես նաև անդամ երկրների և դիտորդների փոխադարձ համագործակցության ամրապնդմանն ուղղված հարցեր:

Խմբի շրջանակներում ձևավորվել է ՓԼ տարածաշրջանային դիսկերի գնահատման աշխատանքային խումբ, որի աշխատանքներում ներգրավվել է նաև ՖԴԿ-ի ներկայացուցիչը:

ԱՊՀ ՖՀՄ-ների ղեկավարների խորհուրդ

ՖԴԿ-ի ներկայացուցիչները մասնակցել են ԱՊՀ ՖՀՄ-ների ղեկավարների խորհրդի 14-րդ լիազումար նիստին, որի շրջանակներում հաստատվել է ՖԴԿ-ի կողմից մշակված՝ ԱՊՀ երկրների ՓԼ անդրազգային դիսկերի գնահատման փորձագիտական եզրակացությունը: Քննարկումների արդյունքում որոշվել է նշված

գնահատման փորձագիտական եզրակացությունը ներկայացնել Եվրասիական խումբ՝ ՓԼ խոցելիությունների մասով հետագա գնահատումը կազմակերպելու և իրականացնելու նպատակով:

Օտարերկրյա ՖՀՄ-ներ

ՖԴԿ-ն շարունակել է օտարերկրյա ՖՀՄ-ների հետ համագործակցությունը, որի շրջանակներում 2019 թվականի ընթացքում ստացել է 38 և ուղարկել 27 հարցում: ՖԴԿ-ի և օտարերկրյա ՖՀՄ-ների միջև կնքված փոխըմբռնման հուշագրերի ամբողջական ցանկը ներկայացված է Հավելված 3-ում:

Հավելված 1. Հաշվետվություն տրամադրող անձինք և ներկայացված հաշվետվությունները

Հաշվետվություն տրամադրող անձի տեսակը	ՖԴԿ-ում հաշվառված քանակը	Ներկայացված հաշվետվություն ները	
		ՊՏԵԳ	ԿԳՀ
<u>Ֆինանսական հաստատություններ</u>			
Բանկեր	17	540330	255
Վարկային կազմակերպություններ	42	2942	2
Արտարժույթի առուվաճառքի գործունեություն իրականացնող անձինք	180	425	-
Արտարժույթի դիլերային-բրոքերային առուվաճառքի գործունեություն իրականացնող անձինք	1	117	-
Դրամական (փողային) փոխանցումներ իրականացնող լիցենզավորված անձինք	8	136	1
Ներդրումային ընկերություններ	13	705	2
Ներդրումային ֆոնդերի կառավարիչներ	4	15	-
ՀՀ Կենտրոնական դեպոզիտարիա	1	-	4
Ապահովագրական (ներառյալ՝ վերաապահովագրական) ընկերություններ	8	-	-
Ապահովագրական (ներառյալ՝ վերաապահովագրական) միջնորդային գործունեություն իրականացնող անձինք	3	-	-
Կորպորատիվ ներդրումային ֆոնդեր	2	37	-
ՀՀ ԿԲ կողմից լիցենզավորված կառավարիչ չունեցող ոչ հրապարակային պայմանագրային ներդրումային ֆոնդեր	20	-	-
Գրավատներ	112	544	-
<u>Ոչ ֆինանսական հաստատություններ</u>			
Ռիելտորական գործունեություն իրականացնող անձինք	205	-	-
Նոտարներ	118	11218	-
Փաստաբաններ, ինչպես նաև իրավաբանական ծառայություններ մատուցող անհատ ձեռնարկատերեր և իրավաբանական անձինք	1489	-	-
Անհատ ձեռնարկատեր հաշվապահներ և հաշվապահական գործունեություն իրականացնող իրավաբանական անձինք	10	-	-
Աուդիտորներ և աուդիտորական կազմակերպություններ	31	-	-
Թանկարժեք մետաղների դիլերներ	-	-	-
Թանկարժեք քարերի դիլերներ	22	-	-
Արվեստի գործերի դիլերներ	-	-	-
Սակարկությունների կազմակերպիչներ	-	-	-
Շահումով խաղերի և խաղատների կազմակերպիչներ	5	12	-
Վիճակախաղերի կազմակերպիչներ	4	196	-
Ինտերնետ շահումով խաղերի կազմակերպիչներ	3	710	-
Հավատարմագրային կառավարման և իրավաբանական անձանց գրանցման ծառայություններ մատուցող անձինք	-	-	-
<u>Այլ անձինք</u>			
Վարկային բյուրոներ	1	-	-
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	2299	557387	264

Հավելված 2. Հաշվետվություն տրամադրող անձանց համար իրականացված ուսուցումները

Ֆինանսական հաստատություններ	
<u>Թեմա</u>	<u>Հաշվետրու անձ</u>
- ՓԼ/ԱՖ արդիական ռիսկեր, ռիսկերին առնչվող պարտականություններ - Վիրտուալ ակտիվների միջոցով ՓԼ տիպաբանություն (բացառությամբ գրավատների և ապահովագրական ընկերությունների) - Իրավիճակային խնդիրներ - ԿԳՀ-ների օրինակելի ձևեր - Հաշվետվությունների ներկայացման նոր տեխնոլոգիաներ	Բոլոր ոչ-բանկ ֆինանսական հաստատությունները
Էլեկտրոնային դրամապանակներ. ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրության պահանջներ	Դրամական փոխանցումներ իրականացնող կազմակերպություններ
Ապահովագրական գործառնությունների միջոցով ՓԼ սխեմաներ	Ապահովագրական ընկերություններ
Ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց, ներդրումային ֆոնդերի կառավարիչներին, կորպորատիվ ներդրումային ֆոնդերին, Կենտրոնական դեպոզիտարիային ներկայացվող՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրության հիմնական պահանջները	Ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձինք
- ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի գնահատումը բանկերի կողմից - Առանց առերես շփման հարաբերություններ ենթադրող պրոդուկտների հետ կապված ռիսկերը 2018 թվականի ընթացքում ստացված ԿԳՀ-ների ամփոփումը - Տարանցիկ միջնորդավորված գործարքներ	Բանկեր
Ոչ ֆինանսական հաստատություններ	
- ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի ազգային գնահատման արդյունքները - ՓԼ/ԱՖ ռիսկերին առնչվող պարտականություններ - Թիրախային ֆինանսական պատժամիջոցներ - Կասկածելիության չափանիշներ - Իրավիճակային խնդիրներ - Հաշվետվությունների ներկայացման նոր տեխնոլոգիաներ	Փաստաբաններ
	Նոտարներ
	Աուդիտորական կազմակերպություններ
	Խաղատների, շահումով խաղերի, վիճակախաղերի կազմակերպիչներ

Հավելված 3. Գործընկերների հետ կնքված համաձայնագրերը

ՖԴԿ-ի և ներպետական իրավասու մարմինների միջև կնքված փոխըմբռնման համաձայնագրեր

Իրավապահ մարմիններ

- ՀՀ դատախազություն (վերակնքված՝ 28.11.2016թ.)
- ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայություն (կնքված՝ 24.01.2017թ.)
- ՀՀ ոստիկանություն (վերակնքված՝ 18.11.2016թ.)
- ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտե (վերակնքված՝ 25.09.2017թ.)
- ՀՀ քննչական կոմիտե (կնքված՝ 16.11.2016թ.)
- ՀՀ հատուկ քննչական ծառայություն (կնքված՝ 14.03.2019թ.)

Այլ իրավասու մարմիններ

- ՀՀ արդարադատության ակադեմիա (կնքված՝ 12.11.2016թ.)
- ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն (կնքված՝ 19.01.2017թ.)
- ՀՀ ֆինանսների նախարարություն (կնքված՝ 10.10.2017թ.)

ՖԴԿ-ի և օտարերկրյա ՖՀՄ-ների միջև կնքված փոխըմբռնման հուշագրեր

Երկիր	Ամսաթիվ	Երկիր	Ամսաթիվ
 Ավստրալիա	26.08.2009թ.	 Ղրղզստան	19.02.2014թ.
 ԱՄԷ	28.05.2009թ.	 Ճապոնիա	29.10.2012թ.
 Բելառուս	04.02.2008թ.	 Մակեդոնիա	13.07.2011թ.
 Բերմուդա	21.10.2009թ.	 Միացյալ Թագավորություն	27.09.2012թ.
 Թաիլանդ	29.11.2010թ.	 Մոլդովա	12.07.2011թ.
 Թայվան	12.07.2011թ.	 Մոնտենեգրո	12.07.2011թ.
 Թուրքմենստան	24.10.2017թ.	 Չինաստան	08.06.2011թ.
 Իսրայել	03.11.2011թ.	 Պանամա	03.07.2013թ.
 Իրան	26.05.2010թ.	 Ռումինիա	27.05.2009թ.
 Լատվիա	28.10.2017թ.	 Ռուսաստան	09.06.2015թ.
 Լեհաստան	22.09.2009թ.	 Սան Մարինո	15.03.2010թ.
 Լիխտենշտեյն	04.06.2014թ.	 Սաուդյան Արաբիա	12.07.2011թ.
 Խորվաթիա	11.07.2012թ.	 Սերբիա	12.07.2011թ.
 Կանադա	21.12.2009թ.	 Վատիկան	14.04.2017թ.
 Կիպրոս	11.07.2012թ.	 Վրաստան	26.02.2008թ.
 Հարավաֆրիկյան Հանրապետություն	22.05.2009թ.	 Տաջիկստան	19.05.2011թ.
 Ղազախստան	11.11.2015թ.	 Ուկրաինա	13.03.2008թ.